



# “På Färdvägarna”

Medlemsinformation från Dan Andersson Sällskapet

No 7

MARS 2004

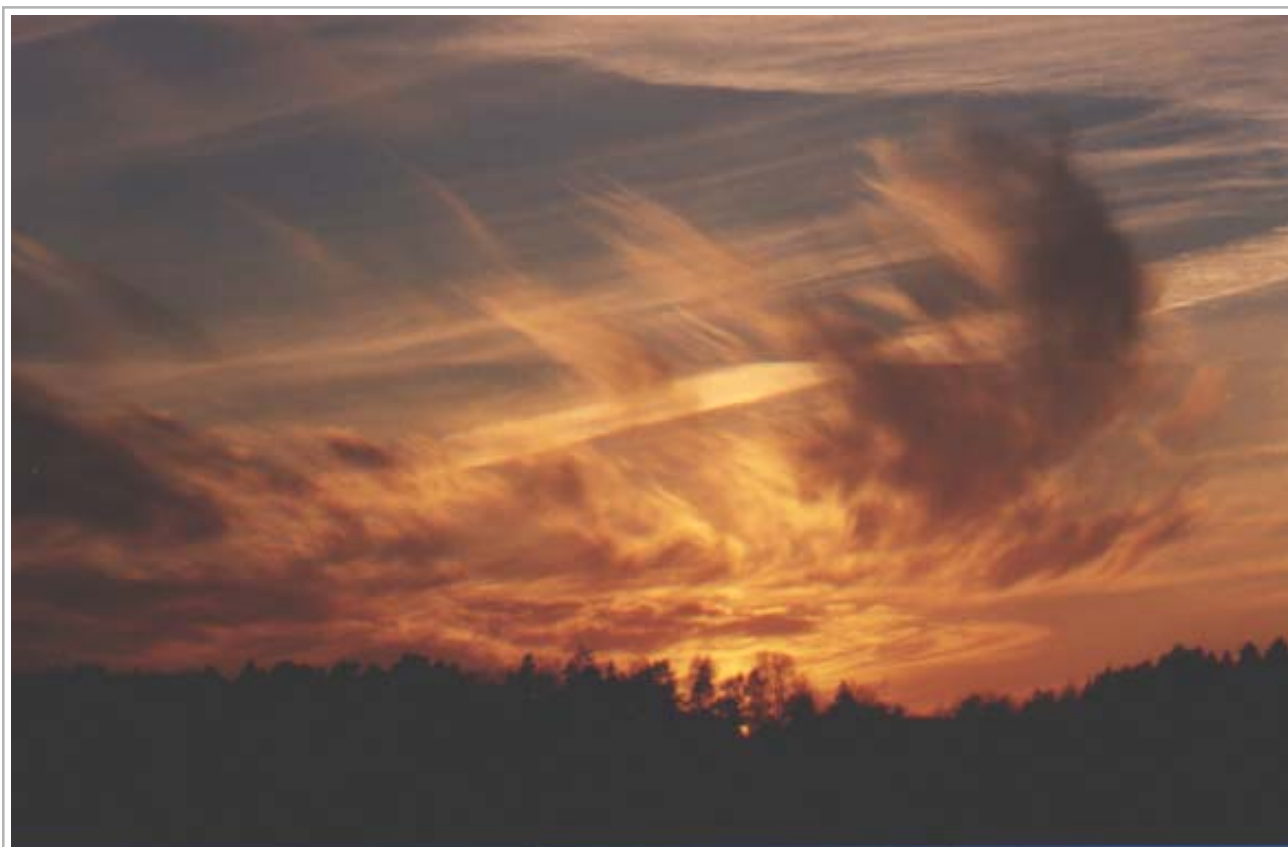


Foto: Björn Arnell

”Kom ut, när stormen viner vild i apel, pil och hägg!  
Se, vårens himlar brinna till Guds och stjärnors lov!  
Och när du sövts till drömmar av resedan vid din vägg,  
all ängens rosor ropa, kom ut till oss och sov!”

*Dan Andersson*

Sista strofen ur dikten ”Till min syster”

## Ordföranden har ordet:

Kära Dan Anderssonvän !

Här kommer det sjunde numret av vår medlemsinformation *På Färdvägarna* som i och med det sjätte numret fick ett nytt utseende och nu kan kallas medlemstidning. Vi är både stolta och glada över alla de positiva reaktioner vi fått från så många medlemmar. Jag vill så här mer officiellt tacka vår sekreterare för det jättejobb han gör vid framtagandet av varje nummer.

Temat för detta nummer är diktarna runt Dan Andersson – hur de påverkats av finnmarksskalden och hur man kan spegla olika diktarskap i varandra och därigenom utvinna intressanta brytpunkter. Under året kommer vi att fira två 100-åringar. Olle Svensson, en av de första Dan Anderssonpristagarna, kommer att firas både vid hembygdsgården i Sunnansjö och på Brunnsvik under den kommande Dan Anderssonveckan. Samma vecka kommer Harry Martinson att uppmärksammas med två program. Pär Sörman framför sin enmansföreställning *Luffaren eller Vägen till Klockrike* i Nyhammars Folkets Hus och vår vice ordförande Inge Mattsson, som kommer från Martinsonland där nere i Blekinge ("nere" i förhållande till Hälsingland) har ett visprogram, som innehåller mycket Martinson, vid Bystugan i Norhyttan.

Även en 90-åring, en av Sällskapetets grundare, Nils Parling hyllas med ett eget program.

Förutom artiklar om Olle Svensson och Harry Martinson finns nyskrivna artiklar om Birger Sjöberg och Nils Ferlin att läsa i detta nummer.

Jag vill också meddela er att styrelsen fattat beslut om att trycka och ge ut ett stort manus efter Hans Granlid (Dan Anderssonpristagare 1994) som handlar om Dan Anderssons verk och verklighet. Kostsamt är det - men styrelsen tyckte enhälligt att det var bättre att Granlids fina text kom medlemmar och andra intresserade till del istället för att ligga kvar i en kartong på Kgl Biblioteket. Vi ska på olika sätt försöka lösa de finansiella frågorna men vi behöver ALLT STÖD från våra medlemmar genom att köpa boken när den så småningom publiceras. Jag lovar att det blir ett förmånligt specialpris till våra medlemmar – tyvärr klarar vi inte att ge ut den som en kostnadsfri medlemsbok även om det var vår önskan.

Vi kommer även i år att dela ut ett Gunde Johanssonpris och ett Dan Anderssonpris.

Gunde Johanssonpristagaren kan vi presentera i detta nummer men vem som blir årets Dan Anderssonpristagare kommer vi att fundera över ett tag till och lämna besked tidigast vid årets Vårträff i Brunnsvik. ( Du har väl anmält dig? )

Det blir en sjuårdeles Dan Anderssonvecka som stundar. Jag vill särskilt peka på programmet i anrika Abborrbergs Folkets Hus där Lindorna Rattfelt och Styf spelar och sjunger "bland visornas klingande mångfald".

Vår duktiga museiföreståndare Lena har numera även ansvar för vår hemsida och sköter även den med bravur. I skrivande stund har vi haft långt över 25 000 besök på vår hemsida. Den har blivit ett naturligt forum för att träffas i den virtuella Dan Anderssonvärlden – dessutom har vi fått många nya medlemmar via den. Idag är vi runt 1 500 personer i Dan Andersson Sällskapet och därmed fortfarande ett av Sveriges största litterära sällskap.

Avslutningsvis några ord om ekonomin. Lördagen den 14 februari samlades revisorerna och Lena och jag i Ludvika och vi hade revision för det gångna året och vi kunde glädjande konstatera att vår ekonomi nu är på stadig mark och att vi för andra året i följd noterat ett plusresultat. Mer om detta vid årsstämman.

Våren är otvivelaktigt på gång och vårt kära Sällskap ser ut att gå en ljus och intressant framtid tillmötes.

Lev väl och ha en trevlig läsning i vår medlemstidning *På Färdvägarna* önskar er ödmjuka ordföranden

*Torsten Pettersson*

## Kallelse till ÅRSSTÄMMA 2004

**Härmed kallas Dan Andersson Sällskapets medlemmar till ordinarie årsstämma lördagen 22 maj 2004 kl. 10:00 på Brunnsviks folkhögskola.**

**Lokal: Storstugan**

Enligt våra stadgar skall skriftliga motioner vara styrelsen tillhanda senast 8 veckor före stämman. På grund av att kallelsen när medlemmarna senare än 8 veckor före stämman har styrelsen beslutat att utsträcka motions-tiden till den 15 april.

Enkla frågor skall skriftligen eller muntligen anmälas till styrelsen senast 2 veckor före stämman dvs senast den 8 maj.

Vid årets stämma skall skattmästare väljas för två år samt tre övriga ledamöter för två år. Vidare skall två ordinarie revisorer och en suppleant väljas för ett år samt medlemmar till en priskommitté bestående av tre personer varav en sammankallande. Priskommitténs mandat period är tre år. Styrelsen utser inom sig en fjärde medlem av priskommittén.

Valberedningen är självfallet tacksamma för förslag från Sällskapets medlemmar till nomineringar för de olika styrelseposterna. Kontakta gärna valberedningen via Museet.

Efter avslutad stämma äter vi en gemensam avslutningslunch i Brunnsviks matsal. Kostnaden för lunchen ingår i priset för Vårträffen men det går alldeles utmärkt att delta och betala separat för dem som inte är Vårträffs-deltagare.

Vänligen kontakta Lena på Museet.

Dan Andersson Sällskapet  
Styrelsen

---

## Årets Dan Anderssonpristagare

Styrelsen uppmanar alla medlemmar att föreslå namn på årets Dan Anderssonpristagare senast den 30 april 2004. Skriv ner ditt förslag och en kort motivering och sänd till museet fvb Priskommittén. Vid styrelsens sammanträde i Ludvika den 20 maj kommer vi att fatta beslut om vem som erhåller årets främsta litterära utmärkelse - näst efter Nobelpriset.

Priset kommer traditionsenligt att delas ut i samband med Gillesfesten vid Luossastugan i Skattlösberg söndagen den 1 augusti 2004.

Noteras kan att Bygdegillet Luossa- eller Gillesfest i år jubilerar och fyller 60 år varför kringarrangemangen väntas bli extra festliga.



Pär Sörman –  
Dan Anderssonpristagare 2003

Dan Andersson Sällskapet  
Styrelsen

# Några tankar vid ett stundande 100-årsjubileum...

*Det finns två dikter skrivna på svenska språket, med naturen som grundtema, som är vackrare än alla andra.*

*Den ena skrev Dan Andersson och kallade den Värkänning (Jag vet var spindlarna spänna /i vassen nät över vattnet), och den ingick i Kolvaktarens visor från 1915.*

*Den andra dikten heter Sång om Karelen, är skriven av Harry Martinson och publicerades första gången i hans stora rymdepos från 1956, Aniara, som den 72:a sången. Martinson använde där mycket skickligt samma runometer som i det finska nationaleposet Kalevala.*

*För dem som inte tidigare lyssnat till den vill jag här citera ett utdrag:*

*...skönast ibland sköna glimtar syns dock skymten  
av Karelen,  
som ett vattenglim bland träden, som ett ljusnat  
sommervatten  
i den juniljusa tiden då en kväll knappt hinner  
skymmas  
förrn den träflöjtsklara göken ropar åt den ljuva  
Aino  
att ta dimmans slöja med sig, stiga upp ur  
junivatten  
gå emot den stigna röken, komma till den  
glada göken,  
i det susande Karelen*



Harry Martinson – sockenbarnet, sjömannen, luffaren, författaren och Nobelpristagaren – föddes 6 maj 1904 i Jämshögs socken i Blekinge och därför firar det litterära Sverige hans 100-årsdag om några månader. Många fler rubriker kan sättas upp ovanför hans minne som t.ex naturvetare, bildkonstnär, samhällskritiker och livsfilosof eller för att citera titeln till en nyutkommen bok av Karl-Olof Andersson; Harry Martinson – Naturens, havens och rymdens diktare. Vad som känns angeläget idag är att fundera över Martinsons anknytning till den 16 år äldre diktarkollegan Dan Andersson.

Vi vet idag att Dan Anderssons diktning snabbt blev känd och läst efter hans död. Svenska folket har alltid älskat sina unga, döda genier.

Det var särskilt arbetarungdomen som tog honom till sig.

Bland dem som kom att kallas proletärförfattare var Dan Andersson tidigt ett magiskt namn.

Många drabbades av “Grangärde-sjukan” och betygade honom sin varma uppskattning eller snarare dyrkan och skrev så småningom kärleksfullt om detta; Ivar Lo, Nils Ferlin, Erik Asklund, Arthur Lundkvist var några av dem. Dan Andersson blev på många sätt diktarnas diktare.

Förgäves har jag letat efter texter om Dan Andersson i Harry Martinsons produktion men det behöver inte innebära att Martinson inte kände till Dan Andersson. Tvärtom. Det finns andra spår.

När den tjugotreåriga Harry Martinson mönstrade av för all framtid i maj 1927 ägde han ett rikt och mångsidigt erfarenhetsstoff som han hyperkänsligt registrerat ända sedan barndomen men han saknade ännu ett språk med vilket han kunde omskapa allt detta till dikt. (Kjell Espmark, HM erövrar sitt språk, 1970) Samstämmigt säger Martinsons biografer att de generer den blivande författaren först prövar på är tanke-dikten i Viktor Rydbergs efterföljd, sjömansballaden

med tydliga drag av Kipling och vildmarksvisan i Dan Anderssons stil dvs Martinson var i sina första kända skrivövningar en händig men konventionell rimsmed i Dan Anderssons efterföljd. Det synes självklart att sjömannen Martinson med intresse tog del av vad den djupt sjöfartsintresserade Andersson hade skrivit 10 år tidigare. Det sägs att biblioteken var Martinsons första universitet och den svenska nationallryken hans mönster. Därför är det inte svårt att tänka sig att den fattige, litteraturintresserade unge mannen tillbringade mycken tid på biblioteken i Göteborg under den första svåra hemlösa tiden när han hade mönstrat av.

Harry Martinson hade träffat Moa 1928, gifte sig med henne året därpå och flyttade in i hennes torp i Sorunda utanför Nynäshamn. Därmed började han umgås i författar- och konstnärskretsar i Stockholm i det tidiga 30-talet. Ivar Lo Johansson, som rörde sig i samma kretsar, skriver ingående om sin nära relation till Harry Martinson och när vi i efterhand vet hur djupt Ivar Lo beundrade Dan Andersson kan man fundera över hur mycket och hur ofta finnmarksdiktaren diskuterades på tu man hand.

Ett annat spår jag funnit är hos den stora Martinsonbiografen Sonja Erfurth. (Sonja Erfurth, HM:s 30-tal, 1989) Hon skriver att Harry Martinsons stjärna var i starkt stigande, att han var efterfrågad som uppläsare vid litterära sammankomster. Hans tidigaste böcker

Nomad 1931, Resor utan mål 1932 och Kap Farväl 1933 hade fått stort genomslag hos publiken och hans personliga charm var omvitnad. Den 19 november 1933 arrangerades i Göteborg en litterär afton i Valands stora sal. Uppträdande var Nils Ferlin, Artur Lundkvist och Harry Martinson som läste egna dikter. För musiken svarade Dan Anderssons svåger vissångaren Gunnar Turesson som, enligt Erfurth, medförde Dan Anderssons luta och sjöng flera av hans tonsatta dikter. Åter tycker jag att spåren efter Harry Martinsons försiktiga tassande runt diktargestalten Dan Andersson syns tydliga.

För att hedra 100-års minnet av en av den svenska diktens riktigt stora bjuder Dan Andersson Sällskapet på tvenne Martinsonbegivenheter i samband med årets Dan Anderssonvecka.

Den 27 juli kl 13:00 framträder Sällskapets vice ordförande blekingesonen Inge Mattsson i Norhyttan med ett Martinsonprogram.

Den 30 juli kl 14:00 spelar förra årets pristagare Pär Sörman upp sin enmansföreställning "Luffare" som bygger på Martinsons Vägen till Klockrike.

Det första programmet är öppet för alla utan kostnad men till det andra bör man skaffa sig en förhandsbokad biljett. Ring till Lena på vårt Museum.

Lars J

## PARNASS – ensam i bräcklig farkost!

De litterära sällskapens egen tidskrift PARNASS seglar från och med 2004 ensam!

Tidningen Parnass är de litterära sällskapens gemensamma tidskrift. Varje nummer har ett tema, i regel presenteras därvid en författare, men innehåller också artiklar i skilda ämnen samt aktuell information om verksamheten ute i sällskapen. Temanumret om Dan Andersson och om vårt sällskap gavs ut sommaren 1998 och är nu slutsålt både på Museet och hos förlaget så du som har ett ex har en dyrgrip. Vi i redaktionen tror att många av våra medlemmar inte alls känner till att Parnass finns och vill därför på detta sätt uppmärksamma er på den.

Den tidigare samproduktionen med Allt om Böcker upphörde vid nyåret då tidningen gick i konkurs men med gemensamma krafter ska de litterära sällskapen och alla deras tusentals medlemmar försöka få Parnass att segla vidare - den behövs! Det första numret år 2004 hade Wendela Hebbe som tema. Hon var Sveriges första kvinnliga journalist och levde mellan 1808 - 1899. Wendela Hebbes Vänner driver ett vackert museum i Södertälje.

Det andra numret, som kommer ut lagom till 100-årsdagen i början av maj, handlar naturligtvis om Harry Martinson.

Från att ha kostat 245 kr för medlemmar i litterära sällskap kostar Parnass från och med nu 190 kr/ år vilket är en ringa kostnad för fyra stycken 64-sidiga nummer.

Kontakta gärna den nytillträdde Parnassredaktören

Björn Sahlin

Värstavi

147 71 Grödinge

**eller ring telnr 08-530 254 14**

**eller faxa 08-530 254 49**

**eller e-mejla: [bjerre@telia.com](mailto:bjerre@telia.com)**

postgironr till Parnass: 100 000-9

Red.

## Ljusmystikern från Sunnansjö ...

...under hela år 2004 kommer 100-årsminnet av en av de första Dan Anderssonpristagarna att firas

*Jag tror att första gången jag hörde Olle Svenssons namn var när jag träffade skogsförmannen och hembygdsvetaren Otto Blixt i hans hem vid Pajsodammen i Vännebo. Året var 1960 och jag var för första gången på vandring i Finnmarken.*

“ Det är en fin diktare som bor nere i Sunnansjö ” sa Blixt, “honom ska du läsa!” Sommaren 1963, när jag guidade i Luossa, såg jag Olle Svensson för första och enda gången. Han deltog i det årets Luossafest. Jag minns en spenslig man med yvigt hår, glasögen på nästippen och randig kostym. Jag pratade aldrig med honom – han var för stor och jag var för ung. På väg hem till Stockholm efter sommaren i Finnmarken passerade jag Rahléns bokhandel i Ludvika och tillhandlade mig på rea en förstaupplaga av hans diktsamling “ Den barmhärtige samariten ” (för kronor 5:50 !). Den gjorde inte något särskilt intryck på mig vid den tiden och den hamnade i bokhyllan därhemma.

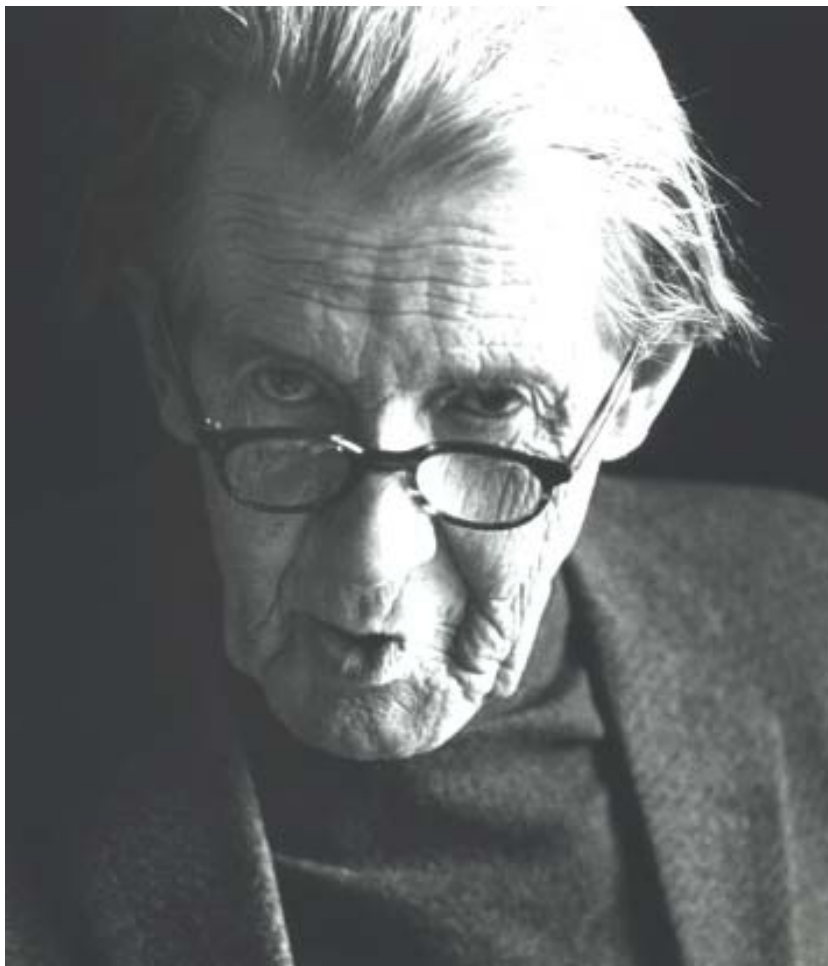


Foto: Hans Ola Ericson

I augusti 1964 tilldelades Olle Svensson det tämligen nyinstiftade Dan Anderssonpriset.

Det var en regnig prisceremoni nere vid Luossa det året. Sällskapet förste ordförande Ivan Oljelund stod under ett paraply vid stugknuten och höll pristalet. Det hette bland annat att Olle Svensson gett finstämda och djupt personliga uttryck åt samma känslor och livsvärden som inspirerade Dan Andersson; själens längtan, frihet och ansvar – en av våra mest betydande tolkare av dikten som ideal och levande verklighet.

Jag började läsa Olle Svensson. Jag började läsa vad som skrivits om honom. Redan i slutet av 30-talet hade den store finlandssvenske diktaren Elmer Diktonius skrivit i Hufvudstadsbladet att “ hans storhet beror av hans märkvärdiga förmåga att ge tröst ”.

Den fina kritikern Ellen Löfmark skrev i en recension i Dagens Nyheter att “ det är all konsts yppersta uppgift att hjälpa människor att leva och dö och det tycks

mig som skulle Olle Svenssons poesi verkligen fylla den ”.

Det Olle Svensson skriver är inte bländande eller glimrande men det väcker förtröstan och tillit. De ibland knotiga ordbindningarna är fjärran från Dan Anderssons melodiska, böljande ballader. Olle Svenssons poesi kan tyckas färglös – men färgen finns där – sparsamt – som en frostnupen rönnbärsklase i november. Läsaren måste vara uppmärksam och absolut koncentrerad vilket inte är det lättaste i dessa tider av mediabus, krav på action och allmän högljudhet. Man har sagt att han är nederlagets diktare och att bakom ligger vetskapen att människan kan endast vinna en inre seger bland spillror – att vägen mot gryningen alltid går via natten eller som han skriver:

*“därför vet jag att när stormen slungar oss  
som vissnade löv i elden  
skall det alltid vara morgon framför oss  
nu och bortom jordhorisontens slagskugga ”*

eller han kan uttrycka sig så här:

*“ Morgonen nalkas man bara från nattsidan.  
Ett äventyr nattetid är alla morgonfärder  
Alla vandringar i morgonriktning ”*

Envist och oavlatligt brottas han med de personliga och existensiella frågorna – han vrider och vänder på orden, han skriver om det mörka ljuset inom sig, att han

*“fogat ord vid ord  
till slingor och mönster  
av ljus och jord”*

Ordet ljus återkommer hela tiden.

*“Men jag vaknade mitt i mörkret  
med ögonen fulla av ljus”*

eller så här

*“Det starka ljuset  
är det svåraste att möta  
när mörkret i vår själ är störst”*

*“Och ljuset var  
liksom självt ett svar  
på all vår ängslans frågor”*

*“O sällsamma ljus  
från tingens bortomsida “*

Diktaren ställer många frågor om vem som bistår honom och hjälper – vem som egentligen höll hans hand när han skrev, vem som förde honom till brunnar och bröd och hans andhämtning är alldeles lugn när han säger oss att:

*“Det är som om jag anade  
Att någon tog min hand  
Och håller den framgent  
Till det ovetbaras land “*

Det är en poesi bortanför trosinriktningar och filosofiska skolor – en poesi med samma svängningstal som omger Tiggarn från Luossa.

Det berättas att man fann en av Olle Svenssons dikter i plänboken hos en känd fackföreningsledare när han hade avlidit för många år sedan – ett sönderläst och tummat tidningsurklipp som tagits fram då och då mitt i förhandlingar om frågor om lönenivåer och arbetsrätt. Så här stod det:

*“Vi måste ha en längtan för att leva  
en längtan för att inte kvävas  
i vanans gråa rytm och sitta  
som torra mumier med döda ögon”*

Lars J

## Sommarteater 6 – 22 augusti 2004 på Finnskogsteatern

### “RIMEN”

är en nyskriven pjäs om

**Olle Svensson och människor i hans liv**

David-Reino Svensson har skrivit och dramatiserat

Spelplats: Finnskogsteatern på Bollnäs Finnskog  
akt 1 och 2 spelas upp i Staffankyrkan i Gruvberget

därefter resa 3 mil genom Olles tassemarker till den fantastiska vridläktaren på Loses där akt 3 och 4 utspelas. Loses ligger i Olle Svenssons barndomsby Gustavsfors.

**Speltid inkl. resa och pauser cirka 5 timmar. Biljettpris 140:-  
Information och biljettbokning: Kristina Svensson tel 0278 - 820 39**

**Redaktionen för På Färdvägarna har fått en intressant artikel från Olle Svenssons brorson, David-Reino Svensson, född 1940, fd mekaniker, teaterentusiast, kulturarbetare och fortfarande boende kvar i farbror Olles hemtrakter i Hälsingland.**

## Till minnet av Olle Svensson

Författare, poet, konstnär  
Med livsrum i Hälsingland och Dalarna

Den lilla grå timrade stugan bara stod där, lika självklart som storgranen hemma hos farfars, eller vitsipporna (*Anemone Nemorosa*) vid ängskanten i Svealund. Det är "Olles stuga", som man sa i byn när jag var liten. "Diktarkojan" är ett sentida uttryck som finare folk från stan svängde sig med när man ville se författarens förtida vistelseort.

Inte var det heller särskilt anmärkningsvärt att solen lyste på gossens huvud de dagar Olle och Berna kom hem för att hälsa på Olles gamla föräldrar, farmor Marta och farfar George. Det var ju inte så ofta dom kom. En gång om år på sin höjd men då grönskade björkdungen (*Bétula Verrucósa*). Att pojken kände vänlighet omge den främmande mannen, att ögonen visade intresse för den lilles förehavanden var helt i sin ordning. Lika väl som han visste att det fanns andra man måste passa sig för.

Det var helt naturligt att få sitta och lyssna när mor och far samtalade med Olle och Berna på kvällarna. Eller följa honom efter Flugån i sök efter konvaljer (*Convallaria Majalis*). Eller om det var högsommar i storskogen vid Rästensberget för att lukta sig fram till nattviolerna (*Platanhéra Bifolia*). Olle berättade för sin lille följeslagare om växternas latinska namn, dess egenskaper som läkeörter och hur dom förökade sig. Det blev en ny fascinerande värld som öppnades i skogens gömmor.

Men inte förstod den unge, livlige krabaten att den vänlige farbrodern bar på så mycket av svärmod inom sig.

Den pratglada damen i Olles sällskap, hustrun Berna, var en sällsam upplevelse för gossen. Som ett främmande exotiskt inslag bland byns grå vardagshändelser. Oftast var hon sprudlande glad med ekorrögonen lysande av humor. Men det drog ibland förbi mörka skuggor över anletsdragen som han inte förstod.

Senare i livet skulle han ana att Berna var Olles livboj. En otacksam uppgift som många i släkten såg med oblida ögon. En skapande konstnär befinner sig ofta i ett slags kaos, så ock Olle. Men för den dagliga överlevnaden behövs också organisation. Det blev Bernas uppgift. Att det fanns mat till en hungrig skrivare. Stöta på förlag och tidningar om uteblivna honorar. Och inte minst det sociala umgänget med vänner och konstnärskollegor.

Olle Svenssons levnadssaga börjar den 12 september 1904.

Han var äldst av sex syskon i en fattig skogsarbetarfamilj. Sviterna efter en barnförlamning följde honom genom hela livet. Tog som trettonåring drängtjänst hos en bonde i Hä. Arbetade stundtals med sin fader i skogen. Timrade med brodern Davids hjälp en liten bostad i skogen ett stycke från föräldrahemmet. Detta för att få vara ifred att skriva böcker och måla tavlor. För att söka norrlandsmotiv bodde han några år på 30-talet i Funäsdalen, vilket också resulterade i att han där fick en son. Blev bekant med Berna 1946 och efter ett år bosatte sig paret i Sunnansjö, Dalarna. Han slutade sin jordevandring den 4 september 1972.

Berna gav 1984 ut en minnesbok om diktaren Olle Svensson med titeln "Ljusbystikern från Sunnansjö".



# Birger Sjöberg och Dan Andersson – likt och olikt

## En essay om omaka likheter hos två samtida diktare

Birger Sjöberg-Sällskapet, som också är ett av de större litterära sällskapen i Sverige, bildades året före Dan Andersson Sällskapet (1961) och har givit ut en medlemsbok nästan varje år.

År 2001 hette den "I rörelse" och innehöll bland annat en 40-sidig essay om Birger Sjöberg och Dan Andersson skriven av Lennart Carlstedt. Eftersom det är en både välskriven och klarsynt jämförelse mellan två samtida författarskap – omaka men med oväntat många beröringspunkter – vill vi presentera den för våra läsare och medlemmar.

Men inledningsvis – vem är Lennart Carlstedt och varför skrev han om ett så udda ämne?

Han berättar själv:

*- Jag bor i Heberg utanför Falkenberg och arbetar som bibliotekarie på en större filial i Halmstad kommun. Jag har tidigare bott och arbetat både i Falun och i Vänersborg. Jag har alltid varit intresserad av Dan Andersson och intresset fördjupades förstas under min vistelse i Dalarna och besök i Skattlösberg. I Vänersborg bodde vi strax intill Skräcklan-parken vid Vänern där Frida sitter staty och där någon ständigt lägger friska blommor – varje dag! Vi bodde inte så långt från Birger Sjöbergs födelsehus. Jag läste Johan Svedjedals omfattande och fina biografi om Birger Sjöberg, "Skrivaredans". Blev förtjust i den och mailade till honom varvid jag råkade nämna att det vore intressant att jämföra Birger Sjöberg och Dan Andersson eftersom de var nästan samtida. Fick då till svar att han önskade att jag skrev en uppsats om detta till Birger Sjöberg-sällskapets årsbok - en utmaning som var svår att motstå.*

Lennart Carlstedt berättar i en Introduktion hur mycket besöket vid Bräntjärnstorpet betytt för honom för att förstå bakgrunden till Dan Anderssons liv och diktning. Birger Sjöberg och Dan Andersson - skapandets vända, diktandets nödvändighet och kravet på att vara sann mot sig själv är drag som förenar dem, menar Carlstedt. Båda diktade om naturen och kärleken men på mycket olika vis. Ingen av dem var i egentlig mening politiskt intresserad, men båda var starkt påverkade av det framväxande moderna samhället.

Dan Anderssons medkänsla med "de vanlottade och de fattiga" var djup och här skiljer han sig markant från Birger Sjöberg, som hade mer begränsade möjligheter att förstå arbetarnas villkor, något som kommer fram i många av hans artiklar i Helsingborgs-Posten.

Brottningen med existentiella och religiösa frågor var bokstavligen talat livsviktig för dem båda.

Exempel på andra kapitel i essayen är Uppväxtmiljö, Naturen, Musiken, Lyrikens form, Kärlek och erotik och Religionen och på många ställen hittar läsaren angelägna och intressanta synpunkter. Ett exempel är tanken som Carlstedt fångar upp att det finns en linje från nittitalisterna över Dan Andersson till Birger Sjöberg och vidare in i modernismen. För att nå största möjliga uttrycksfullhet var de tvungna att gå utöver och spränga formen för den lyrik som var förhärskande – var och en på sitt sätt. Den expressiva kraften i Birger Sjöbergs formexperiment, diktsamlingen Kriser och Kransar, är i viss mån lik Dan Anderssons, men Sjöberg är originellare och mer en språklig nyskapare. Musiken var deras stora gemensamma nämnare och har gjort deras dikter både lättillgängligare, mer spridda och närmast folkkära.

I slutorden frågar Carlstedt om man kan finna en gemensam drivkraft hos dessa båda diktare och menar att nyckelordet stavas – oro. Birger Sjöbergs oro tog sig uttryck i en våldsam skaparkraft; dessemellan kunde han falla ner i djup depression. Detsamma gällde Dan Andersson. Välkända är hans häftiga lynneskast, när han plötsligt, efter att ha varit sällskapets medelpunkt med skratt, glam och støj, plötsligt kunde tystna och gå in i sig själv – eller bara försvinna från festen.

Deras oro var konstitutionell, men oron förstärktes av yttre händelser som världskriget, spanska sjukan och den snabba omvandlingen av Sverige från bondeland till industrination menar Carlstedt. Oron var drivkraften i och förutsättningen för deras skapande, något som de båda så småningom också blev medvetna om.

Lars J

# Spänningarnas förlösning

– **om Dan Anderssons verk och verklighet – med särskild hänsyn till hans sena prosa  
Hans Granlids efterlämnade Dan Anderssonmanus**

*Tio år efter att Hans Granlid fick mottaga Dan Anderssonpriset ur Gunde Johanssons hand och fem år efter att Granlid lämnade denna världen har Dan Andersson Sällskapets styrelse fattat beslut om att låta trycka och ge ut hans stora efterlämnade manus om Dan Andersson.*

Att Granlid lämnade efter sig flera opublicerade manuskript visste de initierade och själv hörde jag för några år sedan att en del av materialet troligtvis handlade om Dan Andersson. Det som blev avgörande var mötet med poeten Gunnar Lundin, personlig vän till Granlid. Vi träffades av en händelse i samband med den stora utställningen om litterära sällskap på KB i Stockholm våren 2003. Lundin berättade entusiastiskt att han fått möjlighet att läsa manuskriptet som innehöll 233 maskinskrivna A-4 sidor med många handskrivna korrigeringar. Lundin ansåg att det var en mycket värdefull biografi, ett starkt manus som han sa och gav mig ett exemplar av Viktor Rydberg-sällskapets tidskrift VERITAS där han skrivit om manuset. Jag citerar Gunnar Lundins inledning:

*Den åldrade Hans Granlid blev upphunnen av en ungdomsförälskelse som han också nu på 90-talet trivdes i sällskap med, vars personer han kände sig nära, i vars stämningar han gärna dröjde: Dan Andersson, finnmarksskalden som i trettioårsåldern dog på ett hotell i Stockholm. En man med ungt temperament, livsaptit, ömtalighet, medkänsla men en som likt en inkarnerad indisk brahmin eller rishi också hade tillgång till livsvisdom. I den ekvationen finns mod för individen att vara den han är. Granlids tes är att Dan Andersson var tidigt klar som människa, hans persons sammansättning kunde relativt kortfattat beskrivas. Om någon personlig utveckling blir det därför, till skillnad från i vanliga biografier, mindre tal. "Spänningarnas förlösning/Om Dan Anderssons verk och verklighet - med särskild hänsyn till hans sena prosa" handlar istället om en estetisk utveckling: hur DA i och genom konsten får ett medel att finna sin plats och leva i det oavslutade, och ge tröst och hjälp åt många. "I livets bågare skall alltid sorg och smärta och gråt och jubel blandas och den som ej vill dricka det allt, han tage sitt liv" lyder det ena av bokens motton.*

Efter samtal med och godkännande från Granlids anhöriga fick jag möjlighet att hämta upp manuset ur KB's kilometerlånga underjordiska arkiv och studera det i "specialläsesalen". Originalmanuskript får aldrig lämna KB.

Det kändes på många sätt både högtidligt och ansvarsfullt att få granska dessa tättskrivna sidor med tämligen lättlästa handskrivna korrigeringar. Granlids ande fanns alldeles säkert i läsesalen. I ett företal säger författaren: *... Vem vänder jag mig till med "Spänningarnas förlösning"? Svaret har sammanhang med valet av undersökningsobjekt och analysmetod. Jag tror att såväl DA:s alla vänner som gillare av kunskapsmättade resonemang skall finna något av värde i min bok. Alltså riktar jag mig till akademiker, svensklärare, litteraturstudenter men också till alla dem som hyser intresse för Dan Anderssons verk och personliga öde, inte minst då medlemmarna av det sällskap som bär diktarens namn och håller hans minne levande*

Eftersom Gunnar Lundin nämner det ena av bokens motton var jag nyfiken på vad det andra var. På första manussidan stod det:

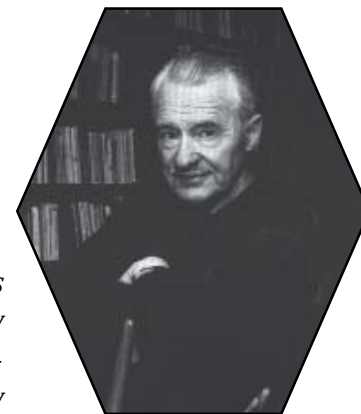
*Och han ville icke skriva något, som det icke sprang gnistor och flammor ifrån*

och därunder att det är en rad ur romanfragmentet Vägen.

Det första mottot, det om Livets bågare, är saxat ur ett brev Dan skrev till Rebecka Svensson den 25 januari 1914.

Under dessa två motto och längst ner på första manussidan står det:

*Till minnet av den oförläpnelige,  
kärleksfulle Dan Andersson-uttolkaren Gunde Johansson*



I sitt företal skriver Granlid vidare:

*... vad jag i denna bok vill lyfta fram nämligen det stridbara, spännings- och motsatsfyllda hos diktaren, det som hela tiden söker sin förlösning. Skymms icke sådana drag alltför lätt bort av kolröken från den mångfaldiga gånger tända milan? Överröstas inte den känslolofina kontrapunktiken av surrande spelmannsmusik? Förvisso lever DA med klar låga ännu i slutet av detta århundrade – ja till den grad att sikten skymms för med honom jämbördiga och likvärdiga proletärdiktare, sådana som Hedenvind-Eriksson och Olle Svensson.*

*Min egen undersökning Spänningarnas förlösning vill ge en i flera avseenden ny bild, grundad på en varm uppskattning men utan känslösam överskattning. Som litteraturforskare strävar jag efter saklighet och sans men antar att mitt diktarlymne och min gamla kärlek till vårt lands arbetardiktning kommer att ge en högre temperatur åt framställningen än den ganska låga som kan uppmätas hos Erik Uhlin m.fl. Jag vill förskjuta intresset från poesin till prosaverken som är värda lika mycket begrundan samt från de biografiska omständigheterna till de litterära alstrens estetiska verkan. DA verk ådagalägger en märkvärdig förmåga att välja smidiga, starka, förlösande former för högst olikartade men alltid sjudande, spänningsfyllda innehåll. Formen, den yttre tekniska och den inre rannsakarande, är effektiv.*

*Undersökningen avser att ge en nyanserad helhetsbild av DA författarskap men inriktar sig främst på att analysera och värdera hans sena prosa samt den novellistik som tillkom i slutet av 1910-talet, att avsentimentalisera uppfattningen av DA, att bättre balansera det romantiska och realistiska hos honom, det poetiska och prosaiska.*

*Hos honom finns ju både realismens sociala rum och romantikens metafysiska rymd. Hos honom råder starka motsättningar mellan jordiska och ickejordiska krafter – men också en åtminstone anad förbundenhet dem emellan. Det väsentliga är emellertid att det är i dikten, i det litterära uttrycket, som dessa spänningar får sin förlösning.*

*Gnesta i juli 1996  
HG*

Gunnar Harding har lämnat ett mycket positivt lektörsutlåtande:

*Det här är ett välskrivet manus byggt på en solid grundforskning...  
... ett kunnigt och välformulerat bidrag till kunskapen om Dan Anderssons verk*

Som Torsten Pettersson påpekar i sin inledning på sidan 2 så är detta ett "högekostnadsprojekt" för Sällskapet. Självfallet söker vi ekonomiska bidrag från olika håll men kulturaktiviteter och bokutgivning är inte något hög-prioriterat i dagens "bissniss"-samhälle.

Vi har emellertid en god förhoppning om att alla våra medlemmar kommer att stödja oss när det är dags för bokutgivning och till ett bra "medlemspris" köpa "Spänningarnas förlösning" när den tiden kommer.

Som avslutning får ni prismotiveringen när Hans Granlid fick Dan Anderssonpriset för tio år sedan:

*Dan Andersson Sällskapet utdelar 1994 års pris  
till  
Hans Granlid*

*Författaren, filosofen och litteraturvetaren Hans Granlid vars släktskap med Dan Andersson är påfallande. Känslan för udda och utstötta förenar dem båda liksom allvaret och tyngden i poesi och prosa. Smärtan över livets oförklarliga grymhet genom Kärlekens i allt vibrerande sång blir hos dem båda uthärdlig*

## ”Stefan Ström sjunger Dan Andersson.”

**Det är namnet på en ny CD skiva som släpptes den 24 februari 2004. Trubaduren Stefan Ström, Funäsdalen i Härjedalen, sjunger visor av Dan Andersson. Stefan Ström som är en anlitad trubadur är också invald i YTF, Yrkestrubadurernas förening.**

Stefan är en av många som beundrat och fascinerats av Finnmarksskalden Dan Anderssons poesi och diktning och hans första kontakt med visan och framförallt Dan Andersson och Nils Ferlin var vid en viskväll på ett hotell i Funäsdalen. Det var vid mycket unga år.

Under åren som vissångare har Dan Anderssons tonsatta dikter alltid funnits med på Stefans repertoar. Därför tycker han att det känns härligt att ha gjort en CD med enbart Dan Andersson, där fem dikter är egna tonsättningar. CD:n med Stefan Ström finns också att beställa på Dan Andersson Museum. Ring/faxa 0240-100 16 eller mejla [museet@passagen.se](mailto:museet@passagen.se)

Den som vill läsa mer om Stefan kan besöka hans hemsida på adress: <http://omse.stefan.sida.nu> Där kan man även få se några av Stefans fina tavlor som han snidat ur trä och sedan målat själva motiven.

Stefan har tidigare givit ut flera cd skivor med olika visor. I samband med Nils Ferlins 100 års jubileum 1998 gjorde Stefan en Ferlin platta, ”Tre dagar” och den mottogs väl av Ferlin sällskapet. Stefan blev inbjuden att medverka vid flera Ferlindagar runt om i landet och då främst vid den speciella Ferlindagen i Länna, Roslagen där också Nils Ferlin bodde sina sista år i livet.

CD skivan där Stefan Ström sjunger visor av Nils Ferlin går också att beställa på museet.



Foto Lasse Stener

Lena

**”Hon täljde om tysta spöken,  
och gastar och fula ting,  
och skrattande andar som dansa  
om natten i svingande ring.”**

*Dan Andersson*

Vagar du följa med på en mystiskt kuslig kvällsvandring i Skattlösberg torsdagen den 29 juli kl 20.30?

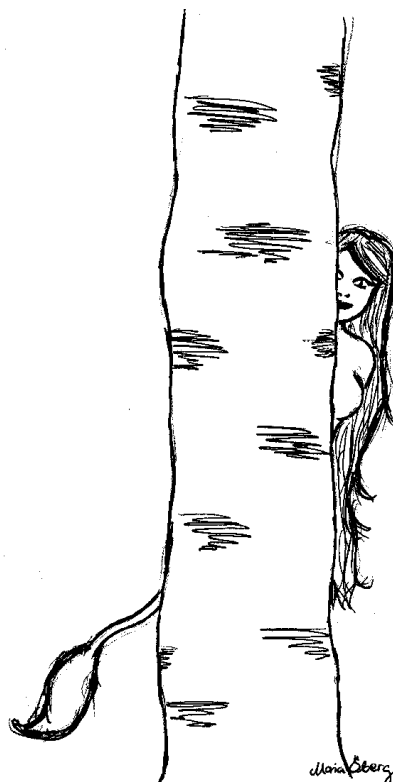
Vi vandrar bland okända ting och där kunniga trollmän bott.

Stefan Ström underhåller oss sedan på logen där vi också avslutar med kaffe och smörgås.

Begränsat antal medvandrare.

Anmäl dig till Lena på museet, 0240-100 16.

Entré 50 kr



## Inbjudan till traditionell Vårträff

**Styrelsen har härmed nöjet att inbjuda alla sina medlemmar i Dan Andersson Sällskapet till den traditionsenliga Vårträffen på Brunnsviks folkhögskola utanför Ludvika 20 – 22 maj 2004.**

### PROGRAM

#### Torsdag 20 maj

Från kl 12.00 ... incheckning i receptionen på Brunnsvik.  
 Kl 18.00 Vi möts i Ludvika kyrka. Visprogram med Bosse Landberg.  
 Kl 20.30 Samling i Storstugan på Brunnsvik. Välkomsthälsning.  
 Vi underhåller varandra. Smörgås, the och kaffe finns att köpa.

#### Fredag 21 maj

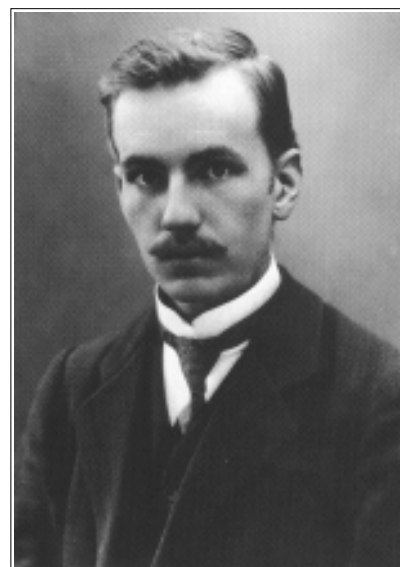
Kl 08.00 Brunnsviks berömda frukost serveras i matsalen.  
 Kl 10.00 Vi besöker Lyvikens kyrkogård och lägger ner blommor vid Dans grav, vid familjegraven, vid Olle Svenssons och Rolf Arthur Nilssons gravar.  
 Kl 11.00 "Öppet Hus" på Museet vid Engelbrektskatan.  
 Kl 12.00 Lunch serveras i matsalen på Brunnsvik.  
 Kl 13.15 Bussfärd med Lars Järnemo mot Skattlösberg. Besök vid Luossa där Linda Rattfelt väntar på oss. Eftermiddagskaffe i korg.  
 Kl 15.30 Eftermiddagskaffe på Brunnsvik för dem som inte är på bussutfärd.  
 Kl 19.00 Samling framför scenen i Brunnsvikshallen. Ett program med journalisten, författaren Finn Rideland – ett spännande bildprogram om den finska invandringen till Sverige och Norge  
 Kl 20.00 Vi sätter oss till bords. En Bergslagsbuffé serveras, vin och öl finns att köpa.  
 c:a kl 21:30 Fritt fram vid solistmikrofonen.

#### Lördag 22 maj

Kl 08.00 Frukost serveras i matsalen på Brunnsvik.  
 Kl 10.00 Årsstämma i Storstugan.  
 Kl 12.00 Gemensam avskedslunch i matsalen på Brunnsvik.

Du är mycket välkommen till årets höjdpunkt,  
 Dan Andersson Sällskapetets Vårträff på Brunnsvik.  
 Styrelsen

PS / Du behöver inte riva sönder På Färdvägarna för att ta med dig programmet till Vårträffen. Du får ett särtryck när du kommer till Brunnsvik.

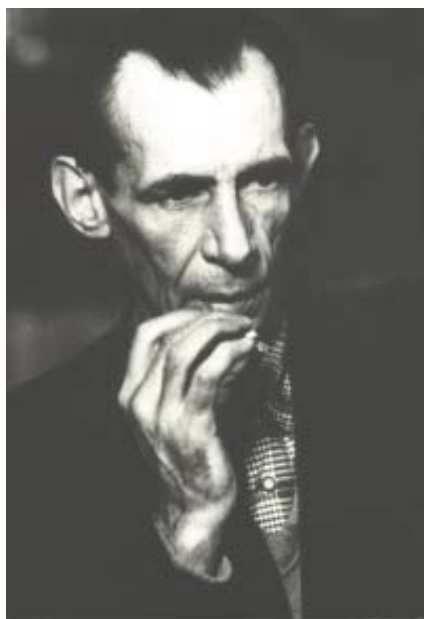


Dan Andersson 1913

# Nils Ferlin om Dan Andersson

Nils Ferlin har valt ett antal dikter av Dan Andersson, i boken *Ballader och spelmansvisor*, Fib: s lyrikklubb utgiven 1954. Nils Ferlin har även skrivit inledningen i den boken och därifrån citerar jag ordagrant ett stycke av Ferlins egna ord om sitt första "möte" med Dan Andersson.

"Dan Anderssons litterära bekantskap stiftade jag på Elin Svenssons Teaterlevskola, - 21 eller - 22. Det var strax efter det *Visor och ballader*, som även innefattade *Efterlämnade dikter*, kommit ut. Vi hade en av våra två gånger i veckan förekommande lyrik-aftnar, och kvällen var ganska långt framskriden, då John Elfström, glatt och bullrande, uppenbarade sej med en tydlig högviktig bok under armen. Han slog sej ner bredvid Harald Beijer, vilken fick hand om boken, blåddrade i den, behöll den, och ett-tu-tre, eller precis som Elin



Svensson förklarade aftonen avslutad, dök upp under "uppläsningsslamp" och sa: Jag ska läsa en dikt av Dan Andersson: Vaggsången vid Kestina. Den är lite lång, tillade han med ett illistigt öga mot mitt håll. - Tio sidor, så där. - Så de som har bråttom hem, eller brått någon an-

nanstans, bör ge sig iväg! En stor vrede kom vältrandes över mej, liknande den som de gamla islänningarna brukade råka ut för. Saken var nämligen den att Beijer och jag några timmar tidigare kommit underfund med, att vi tillsammans disponerade ett kapital på nästan en hel tia och med anledning härav beslutat oss för ett besök på Munken, den gamla hemtrevliga restaurangen i hörnet av Klara norra kyrkogata och Kungsgatan – som många nog kommer ihåg med saknad. Nu tänkte den arme Harald alltså försöka driva med mej. Men nej! Jag låtsades varken om honom, hans idiotiska skämt eller hans uppläsning det ringaste utan spatserade ut i hallen och hämtade överrocken, som jag formligen visslade på mej. Kragsskyddaren däremot ordnade jag

– snabbt visserligen, men värdigt och överlägset framför den stora tryman i studion. Och detta uppehåll blev tillräckligt: de rader och strofer jag ej kunde undgå att höra hypnotiserade mej fullständigt: all ilska gick bort; Munken och alla restauranger i världen kom ljusår ifrån mej, försvann och existerade inte längre. Endast Vaggsången vid Kestina existerade. Och överrocken kom ut i hallen igen.

Sålunda greps jag – mot min vilja och relativt tidigt – av Dan Andersson-feber.

Jag skaffade mej hans dikter, lärde en mångfald utantill och läste dem både hemma och borta. Även offentligt. I min uppväxtstad Filipstad – som jag emellertid återvände till, och där jag ibland kunde stanna rätt länge, eller åtminstone så pass länge som ordningsmakten tillät – anordnade jag under min direktör Fabian-tid i början och mitten på tjugotalet en del Dan Anderssonaftnar. På brukena däromkring läste jag honom också, och ingenstans mötte han brist på förståelse. Folk satt som förklarade, häpna, gripna. Och detta var ändå i Fredrek på Ranssätts, Frödings och Oscar Stjernes landskap."



## Nils Ferlin talade om Dan Andersson som poeternas poet.

Nedanstående text är hämtad ur det företal, skrivet av Gunde Johansson, i nyutgåvan av *Svarta Ballader*, Zindermans förlag 1977.

”Och till sist! Som en brännpunkt i denna utgåva av Svarta ballader; Nils Johan Einar Ferlins okända dikt, troligen från Göteborgstiden 1926, hittills i gott förvar hos hans nära vän och skolkamrat Gustaf Andborg. Längtan – Kärlek! Ännu levande, när tro stelnat i teologiska system:

### **Dan Andersson**

*Han var spelman, han kom vandrande med fela i sin hand  
och han ställde sej på gator och på torg  
och han sade: jag är kommen från ett högt och okänt land,  
jag skall spela er till glädje och till sorg!*

*Och vi hörde honom spela – och vi sade: det är han  
som de snöbetäckta vidderna har sänt,  
det är ruelsens och ångestens, det är ödemarkens man  
som förnummit vad de andra icke känt.*

*Ja, vi hörde honom spela och det var oss så en tröst  
att vi kände där vi stodo i en ring  
hur vi lyfte våra hjärtan liksom ämbar ur vårt bröst  
och han fyllde dem med ”underbara ting- -”*

*Det var tiggarn från Luossa, och nu spelar han ej mer  
nej, nu slumrar han i jordens svala ro –  
Men den rikedom han skänkte var den rikedom som ser  
att vår längtan är för mera än vår tro.*

*Till Colbjörn,  
Om han har någon användning för det!  
Ferlin, döddansare.*

Nils Ferlin har gett sitt självporträtt i dikten ”En vals-melodi”

*... Och jag är ganska mager om bena,  
tillika om armar och hals –  
jag har sålt mina visor till nöjets estrader  
och Gud må förlåta mej somliga rader  
ty jag är ganska mager om bena,  
tillika om armar och hals.*

Nils Ferlins diktning har fångslat och fångslar fortfarande väldigt många med sina melodiska och känslosamma dikter.

*”Mitt hjärta är ditt,  
ditt hjärta är mitt  
och aldrig jag lämnar det åter.  
Min lycka är din,  
din lycka är min,  
och gråten är min när du gråter.”  
ur ”I folkviseton”*

Lena

## Även Helmer Grundström skulle fyllt 100...

Lappmarksdiktaren från Svanavattnet, Klarabohemen och Dan Anderssonpristagaren Helmer Grundström skulle ha fyllt hundra på skottdagen i år.

ABF i Mockfjärd och Gagnef uppmärksammade jubileet med ett program om diktaren ”Langt bort i helvitta”. Grundström avled 1986 och vilar på Dorotea kyrkogård; i ortens bibliotek finns ett särskilt Grundström-rum. Där hänger hans Dan Anderssondiplom från 1980 och där står vackert textat:

*Helmer Grundström har en förmåga att i skimrande färger  
och med en oklanderlig poetisk diktning skildra torpens, moarnas  
och sjösträndernas unika och särpräglade människor och miljöer,  
den enskildes hårda liv på ett så allmängligt sätt att vi  
känner att smärtan och glädjen gäller oss alla.*

Dan Andersson Sällskapet hyllar minnet av Helmer Grundström.

## Det tredje Gunde Johanssonpriset delas ut

**Vid sitt möte i Skattlösberg den 21 februari 2004 beslöt styrelsen att dela ut det tredje priset ur Gunde Johanssons minnesfond. I de stadgar som gäller står att priset skall delas ut "till den eller de personer som på ett positivt, lyhört och utåtriktat sätt arbetar med att föra ut Gunde Johanssons verk till en bred allmänhet."**

**Den förste pristagaren var Bosse Landberg. Den andre Jan "Janne" Lindqvist. Och den tredje heter - Tommy Pettersson.**



Tommy är 55 år, bor i Filipstad och är IT-pedagog. För över 25 år sen ringde Gunde till honom och bad om hjälp att laga en proffsbandspelare av märket "Nagra" som ingen radioaffär vågade ta emot och reparera – den var alltför komplicerad. Men Tommy vågade och lyckades och det blev inledningen till en lång och varm vänskap med, inte enbart artisten Gunde, utan också med personligheten Gunde. Tommy hjälpte Gunde med ombyggnaden av hans studio hemma i Motjärnshyttan där han gjorde många av sina skivinspelningar. Tommy sammanställde visorna, cd-mastringen och konvolutet till den sista skivan "Laolands ugglor" som kom ut 1996 - året efter Gundes bortgång.

Det finns mer material att ge ut, säger Tommy. Gundes fru Ingrid och jag har ofta pratat om att samla ihop så många tidigare utgivna inspelningar som möjligt för att kunna ge ut en ny skiva – kanske nästa år.

Det är svårt att finna en Gunde Johanssonpristagare som mer bokstavligt än Tommy Pettersson uppfyller kriteriet att "föra ut Gunde Johanssons verk till en bred allmänhet"

Styrelsen

"Min kärlek föddes vid Pajso älv,  
där laxarna hoppa och gäddorna jaga.  
Där vart den en visa som sjöng sig själv,  
en vildes rus och en spelmans saga."

*Dan Andersson.*

Andra strofen ur dikten "Visa"



Foto: Lena Mossbring Carlsson



## Några rapporteringar från Museet

Från museet kan jag rapportera att förra året var ett mycket bra år, även besöksmässigt. Det är flera bussbolag som bokar och fortfarande bokar in guidade besök. Det är också skolklasser från Ludvika som brukar besöka museet. Det gäller både förskoleelever, lågstadiel elever och komvuxelever. Av komvuxeleverna är det oftast invandrargrupper som läser och lär sig svenska. De är ofta väldigt intresserade av Dan Anderssons diktning och även om finnmarken och hur folket levde på den tiden. Men som vi förstår har de ibland lite svårt att förstå vårt svåra och ibland krångliga svenska språk. Många gånger får jag försöka plocka fram mina "bästa skådespelartalanger" inklusive kroppsspråk, när jag ska försöka beskriva något för dem, konstigt eller främmande ord som de inte förstår. För de förbipasserande ute på gatan, som sneglar in genom entrédörrens glasruta, kan mina berättelser skådas som rena "pantomimteatern".



Att berätta om Dan Andersson för förskolebarnen känns som en utmaning. Deras frågor sätter verkligen de grå cellerna i rörelse. Barnen frågar om sådant som vi vuxna kanske inte tänker på alla gånger eller ens är intresserade av.

Jag minns särskilt en fråga från en liten pojke i en förskolegrupp. Då jag hade berättat för barnen att Dan Andersson for till Amerika vid 14 års ålder och att han skrivit en bok, Chi-mo-ka-ma, med berättelser hämtade från amerikavistelsen blev barnen mycket intresserade. Särskilt spännande var det när Dan skrivit om att han kom i kontakt med indianer. Den lille pojken lyssnade storögt och kom sedan med frågan om vilken indianstam indianerna tillhörde. Det tyckte han var det allra viktigaste att få reda på och de övriga

barnen nickade instämmande. Och jag fick ett viktigt uppdrag genom att försöka ta reda på namnet på indianstammen. Efter att ha frågat en kunnig person fick jag till svar att indianerna med största sannolikhet var Sioux indianer. Detta meddelade jag senare till de undrande barnen i förskolegruppen som verkade belåtna över svaret.

Lena.



Foton: Lena Mossbring Carlsson

## Pajsos pajsare ...

...dvs Maria Norgren, Caroline Rendahl och Mats Himmelstrand har kommit ut ur gruvskogen bortanför Olsjön, sagt hej då till kolaren Knallis, skakat granbarren ur håret och vädrat ut milröken ur tröjorna och – hör & häpna & till vår glädje – begett sig in i en inspelningsstudio och haft det goda omdömet att för eftervärlden bevara föreställningen "Min skugga var min kamrat" – ett udda och kritikerrosat musikprogram om Dan Andersson.

Men nu heter trion **Pajso** - pajsarna försvann på vägen.

Maria inleder med att på den mest ljuvliga dialekt från "Gonäs -he´a" recitera Hos den äldste förläggaren. Mats visar med tydlighet att Dan Andersson visst var en svensk bluesman – samma svärta, samma klangbotten av plåga och utanförskap som söderns svarta bluessångare.

I Hemlängtan lägger trion ihop Marias diktion, Carolines melodiska klarinettlingor och Mats hessa musikalitet och det blir ett sällsamt lödigt viskonstverk. Stark är Gillet på vinden – det viner och susar av vind och toner över golvtilljorna och gavelväggarnas trä. Den aldrig Pajso får ett eget spår och lyssnaren nickar begrundande vid sorlande vatten.



Och så har dom gjort ett så vackert fodral med alla texter och med bilder på alla inblandade –

Dan, Maria, Caroline, Mats och naturligtvis Pajso. Den jag saknar är Busan, finnmarkens finaste hund.

CD-skivan finns nu att beställa från eller köpa på Museet.

Gör det !

Lars J

## Återsamling vid Tattargrillen

I förra numret av På Färdvägarna lovade styrelsens festkommitte att alla medlemmar som missade samlingen i Tattarfallet lördagskvällen före Luossafesten skulle få en ny chans – den kommer här – och inte bara ni som var frånvarande utan alla ni andra som var där ifjol – alla ses vi i Tattarfallet eller den sydligaste gården i Skattlösberg (upplysning till dem som aldrig varit där).

I gården där Dan Anderssons gode vän Ludvig Eriksson bodde i många år bor nu Robert Svensson, som är Ludvigs dotterson och medlem av Sällskapets styrelse.

På Elin-dagen lördagen den 31 juli 2004 kl 18:00 samlas vi runt elden vid Tattargrillen.

Ta med dig "grillmat" och lämplig dryck och ditt instrument om du trakterar dylikt – vi bjuder på en stämningsfull kväll och natt i hjärtat av finnmarken. Säkert blir det många visor och spelmansmusik och diktläsning tills elden falnar och det börjar ljusna över grantopparna. Tänk på att skydda dig mot "knötten" – den kan vara grym i Tattarfallet.

Välkomna

önskar Styrelsens festfixare



Foto: Lena Mossbring Carlsson

# Dan Andersson veckan

## Kulturdagar i Ludvikabygden

### 24 juli – 1 augusti 2004

*I skrivande stund är inte programmet i alla delar klart men vi lämnar här så mycket information som vi känner till just nu. För ett mer detaljerat program – kontakta Museet senare i vår*

#### Lördag 24 juli

- Kl 13.30 Invigning på Hammarbacken – Bengt Emil Johnson / vernissage
- Kl 14.00 Visprogram på Hammarbacken med Dunder & Snus
- Kl 18.00 Milan i Norrvik tänds
- Kl 19.00 Vägkröksdans i Abborrberg

#### Söndag 25 juli

- Kl 11.00 Finnmarkstur / Turistbyrån i Ludvika
- Kl 12.00 "Finnmarkens mystik" Vernissage i Bystugan Norhyttan med Birgitta Pettersson
- Kl 13.00 Dan Andersson och Harry Martinson / visprogram i Norhyttan med Inge Mattsson
- Kl 17.00 "Helgdagskväll vid timmerkojan" visprogram i Skattlösberg med Saxdalens manskör
- Kl 21.00 Nattcafé på Brunnsviks folkhögskola

#### Måndag 26 juli

- Kl 13.00 Visning och visprogram vid Hembygds- gården i Sunnansjö
- Kl 14.00 Moderna visor med Magnus Rabenius
- Kl 14.30 Dan Anderssons visor med Lars-Åke Melin
- Kl 15.30 "Olle Svensson vandring" runt Sunnansjö
- Kl 19.30 "Vid lägerelden" med Gunnar Karlsson vid Fröjdberget

#### Tisdag 27 juli

- Kl 12.00 Hantverksutställning i Mårtens
- Kl 13.00 Visor vid Mårtens med Inre harmoni
- Kl 17.00 Visning av och program vid Runnbergs- gården i Saxdalen
- Kl 19.00 Grangärde gästabad – bygdespel, middag och festkväll

#### Onsdag 28 juli

- Kl 13.00 – 16.00 Litterärt seminarium om Olle Svensson på Brunnsvik
- Kl 19.00 Abborrbergs Folkets Hus – visprogram med Linda & Linda
- Kl 22.00 Visnatt vid kolmilan i Norrvik

#### Torsdag 29 juli

- Kl 09.00 Guidad busstur och vandring i finnmarken – turistbyrån i Ludvika
- Kl 14.00 Finnmarksvisor (Nils Parling) och byavandring vid Kullens by
- Kl 19.00 Musik i sommarkväll med Nisse Munck i Grangärde kyrka
- Kl 21.00 Nattcafé på Brunnsvik

#### Fredag 30 juli

- Kl 14.00 "Luffare" ett visprogram runt Harry Martinson med Pär Sörman i Nyhammars Folkets Hus
- Kl 17.00 Vandring vid Bräntjärnstorpet med Nils Holmdahl
- Kl 19.00 "Visor i skymningen" / öppen visafton vid Bräntjärnstorpet
- Kl 22.00 Musikalisk nattvaka vid Knallis mila i Gruvskogen med Nisse Munck

#### Lördag 31 juli

- Kl 12.00 Ludvika gammelgård / visning
- Kl 16.00 Cassels i Grängesberg / Musikprogram med Göran Fristorp
- Kl 20.00 "Under stjärnorna vid Knallis mila" / Visprogram med Mats Klingström
- Kl 21.00 Nattcafé på Brunnsvik

#### Söndag 1 augusti

- Kl 11.00 Temagudstjänst / Ludvika kyrka med Bosse Landberg
- Kl 13.00 Gillesfesten i Luossa / 60-årsjubileum / Dan Anderssonpriset delas ut (obs ny starttid)

**Här är avslutningsvis några aktuella Dan Anderssonprogram.**

**Visprogram med anknytning till Dan Andersson lägger vi hela tiden ut på vår hemsida.**

**Har du "något på gång" kontakta Lena – det är fin reklam och kostar ingenting:**

**6 april från kl 17.00** "Öppet Hus" på Museet i Ludvika. Åke Lundeberg och Roger Broberg sjunger och spelar. Ove Frid spelar på Dan Anderssons svarta fiol till minnet av finnmarksskaldens 116:e födelsedag.

**6 april kl 18.30** har Magdalena Danielsson en Visafton på Culturum, Kungsgatan 13 i Eskilstuna

**15 april kl 14.00** Björn Arnell har program på församlingshemmet Månstad "Omkring tiggarn – om hans minnen, längtan och drömmar "

**16:e och 17:e april** Gillesstugan i Göteborg - Pär Sörman sjunger om Dan Andersson

**24 april kl 13.00** Biblioteket i Nacka Forum – Puch Magnus och Lars Järnemo "I rök från hundra milor"

**24 april kl 17.00** "Dan Andersson och andra vackra visor" På Gräfsnäs fritids- och bygdegård utanför Alingsås uppträder Nisse Munck, Roine Lindström, Björn U Dahl. Lena Molander, Inge Mattsson m.fl. Biljettbokning 0322-45028.

**25 april kl 15.00** "Omkring tiggarn från Luossa" Bosse Landberg sjunger och berättar i Grängesbergs kyrka

**26 april** Strängnäs bibliotek / Åkers Styckebruk – Pär Sörman framför "Luffare" som har anknytning till Martinsons Vägen till Klockrike

**27 april kl 14.00** Hökåsens församlingshem norr om Västerås / Bosse Landberg sjunger och berättar om Dan Andersson, Gunde Johansson och Evert Taube.

**11 maj kl 19.00** Ludvika Gammelgård / Visafton med Saxdalens manskör m.fl där hela behållningen går till årets Dan Anderssonpris. Sven och Anna Åhl håller med lokal utan kostnad för vilket Sällskapet varmt tackar.

### "På Färdvägarna"

är Dan Andersson Sällskapets medlemsinformation och utkommer 2 gånger/år. Upplaga 1500 ex

I redaktionen:

Torsten Pettersson, Lars Järnemo  
Lena Mossbring Carlsson

Grafisk formgivning och redigering:  
Globe i Ludvika  
ISSN 1652-1986

Adress:

Dan Andersson Museum  
Engelbrektsgatan 8, 771 30 Ludvika  
Tel/fax: 0240 / 100 16  
e-mail: lena.marie@swipnet.se

